

ผลของโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก
ต่อระยะเวลาและพฤติกรรมในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ศุจิตรา ยวงทอง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการผดุงครรภ์ขั้นสูง
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
มกราคม 2555
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ สุจิตรา ขวงทอง ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการผดุงครรภ์ชั้นสูง ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ วิไลพรรณ สวัสดิ์พาณิชย์)
..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ เตียวอสิเรศ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ วรรณิการ์ วิจิตรสุนทร)
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วิไลพรรณ สวัสดิ์พาณิชย์)
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ เตียวอสิเรศ)
..... กรรมการ
(ดร.วรรณิภา อัสวชัยสุวิกรม)

คณะพยาบาลศาสตรอนุมติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการผดุงครรภ์ชั้นสูง ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกรณ์ ทรัพย์กรานนท์)
วันที่ 18 เดือน เมษายน พ.ศ. 2555

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์วิไลพรรณ สวัสดิ์พาณิชย์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ เดียววิเศษ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ปัญหาข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา วัชรสินธุ์ อาจารย์กลุ่มวิชาการพยาบาลเด็ก คณะพยาบาลศาสตร์ ที่กรุณาให้ความรู้ ให้คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไขและวิจารณ์ผลงานทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบ รวมทั้งให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังได้รับอนุเคราะห์จากท่าน ผู้อำนวยการ คณะกรรมการวิจัยในคน เจ้าหน้าที่พยาบาลแผนกหลังคลอด และห้องตรวจหลังคลอด โรงพยาบาลพุทธโสธร จังหวัดฉะเชิงเทรา ตลอดจนกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสมมุง จันทร์เทศ คุณเฉลิมพล ขวงทอง และน้อง ๆ ทุกคนที่ ให้กำลังใจ และสนับสนุนผู้วิจัยเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูคุณเวทิตาแด่ บุษปารี บุรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษา และประสบความสำเร็จมาจนตราบทุกวันนี้

สุจิตรา ขวงทอง

52910111: สาขาวิชา: การผดุงครรภ์ขั้นสูง; พย.ม. (การผดุงครรภ์ขั้นสูง)

คำสำคัญ: โปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่/ มารดาหลังคลอดบุตรคนแรก/ ระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่/ พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

สุจิตรา ยวงทอง: ผลของโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับมารดาหลังคลอดบุตรคนแรกต่อระยะเวลาและพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (THE EFFECT OF BREASTFEEDING PROMOTING PROGRAM FOR FIRST-TIME POSTPARTUM MOTHERS ON BREASTFEEDING DURATION AND BEHAVIORS) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: วิไลพรรณ สวัสดิ์พาณิชย์, พย.ม., วรรณิ เดียวอิสระ, Ph.D 113 หน้า. ปี พ.ศ. 2555.

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง แบบสองกลุ่มวัดครั้งเดียว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับมารดาหลังคลอดบุตรคนแรกต่อระยะเวลาและพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะ 4 สัปดาห์หลังคลอด กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก ที่หน่วยหลังคลอด โรงพยาบาลพุทธโสธร จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 60 รายที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย และจับฉลากกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 30 ราย กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในวันแรกและวันที่สองหลังคลอดขณะอยู่โรงพยาบาล และได้รับคำปรึกษา ติดตามการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เมื่อกลับไปอยู่บ้านทางโทรศัพท์ในระยะ 1 และ 2 สัปดาห์หลังคลอด ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการดูแลตามปกติของโรงพยาบาล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป และแบบประเมินระยะเวลาและพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพรรณนา การทดสอบที และ Mann-Whitney U test

ผลการวิจัยพบว่า ในช่วงภายหลังคลอด 4 สัปดาห์ มารดาในกลุ่มทดลองมีระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนานกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($z = -3.01, p = .002$) โดยมารดาในกลุ่มทดลองมีระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เฉลี่ยนาน 28 วัน ($SD = 0.00$) ขณะที่มารดาในกลุ่มควบคุมมีระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนานเฉลี่ยเพียง 23.60 วัน ($SD = 7.61$) แต่คะแนนพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ทั้งสองกลุ่มโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -1.65, p = .052$) จากผลการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่า พยาบาลและผดุงครรภ์ รวมทั้งบุคลากรด้านสุขภาพสามารถนำโปรแกรมดังกล่าวไปใช้ในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่แก่มารดาหลังคลอดบุตรคนแรกเพื่อให้มารดามีระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ยาวนานมากที่สุด

52910111: MAJOR: ADVANCED MIDWIFERY; M.N.S (ADVANCED MIDWIFERY)
 KEYWORDS: BREASTFEEDING PROMOTING PROGRAM/ FIRST-TIME POSTPARTUM
 MOTHERS/ BREASTFEEDING DURATION/ BREASTFEEDING BEHAVIOR
 SUJITRA YAUNGTHONG: THE EFFECT OF BREASTFEEDING PROMOTING
 PROGRAM FOR FIRST-TIME POSTPARTUM MOTHERS ON BREASTFEEDING
 DURATION AND BEHAVIORS. ADVISORY COMMITTEE: WILAI PHAN SAWATPHANIT,
 M.N.S., WANNEE DEOISRES, Ph.D. 113 P. 2012.

The purpose of this quasi-experimental, two groups post-test research design was to examine the effect of breastfeeding promoting program for first-time postpartum mothers on breastfeeding duration and behaviors during the 4 weeks postpartum. A random sample of 60 first-time postpartum mothers receiving care at postpartum unit of Buddhasothorn hospital, Chachoengsao province was recruited in the study. The sample was randomly assigned into the experimental and control groups. Each group consisted of 30 mothers. The experimental group received the breastfeeding promoting program at the first and second day postpartum before discharge from the hospital and two telephone follow-up at 1st and 2nd weeks postpartum, while the control group received usual care. The instruments used to collect data were the demographic data questionnaire and the breastfeeding duration questionnaire and the breastfeeding behavior questionnaire. Data were analyzed by using descriptive statistics, t-test and Mann-Whitney U test.

The results showed that at 4th week postpartum, the mothers in the experimental group had statistically significant longer duration of exclusive breastfeeding than mothers in the control group ($z = -3.01, p = .002$). The average days for exclusive breastfeeding of mothers in the experimental group was 28 days (SD = 0.00), while in the control group was 23.60 days (SD = 7.61). Both groups were not significantly different in scores of breastfeeding behaviors. ($t = -1.65, p = .052$) The findings of this study suggest that nurse-midwives and health personnel can apply this program to enhance longer exclusive breastfeeding duration for first-time postpartum mothers.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฌ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่.....	8
การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่.....	17
จิตประภัสสรกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่.....	18
ครอบครัวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่.....	20
โปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับมารดาหลังคลอดบุตร คนแรก.....	23
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	25
รูปแบบการวิจัย.....	25
สถานที่ศึกษา.....	26
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	26
ขนาดกลุ่มตัวอย่าง.....	27
การพิทักษ์กลุ่มตัวอย่าง.....	27

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
เครื่องมือในการวิจัย.....	28
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	29
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	30
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	36
4 ผลการวิจัย.....	37
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป.....	37
ส่วนที่ 2 ผลการวิจัยตามสมมติฐาน.....	44
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	47
สรุปผลการวิจัย.....	48
อภิปรายผล.....	49
ข้อเสนอแนะ.....	52
บรรณานุกรม.....	53
ภาคผนวก.....	60
ภาคผนวก ก.....	61
ภาคผนวก ข.....	67
ภาคผนวก ค.....	74
ภาคผนวก ง.....	78
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	80

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ความถี่ และร้อยละของมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก จำแนกตามข้อมูลทั่วไป ในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง.....	38
2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนการรับรู้พฤติกรรมส่งเสริมการ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของครอบครัวรายข้อและรายด้านในกลุ่มควบคุมและ กลุ่มทดลอง.....	42
3 เปรียบเทียบคะแนนการรับรู้พฤติกรรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของ ครอบครัวระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง.....	44
4 เปรียบเทียบระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียระหว่างมารดาหลังคลอดบุตร คนแรกกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง.....	44
5 เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ระหว่างมารดาหลังคลอดบุตร คนแรกกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง.....	45

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	7
2 รูปแบบการวิจัย.....	25
3 ขั้นตอนในการดำเนินวิจัย.....	35

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University